

Confuzia și paranoia pe marginea proiectului Roșia Montană se datorează felului conspirativ în care atât guvernul cât și corporația au vrut să-l promoveze. Aceste practici trebuie să înceteze, în acest proiect și altele similare, crede EFOR

Ieșirea din duplicitate

Ce trebuie să facă guvernul, RMGC, Chevron și alții ca ei

- **Indecizia guvernamentală timp de un deceniu și jumătate nu poate fi compensată prin legi fușerite care să recupereze timpul pierdut**
- **Recrutarea la bucată de oficiali și lideri de opinie a fost cea mai proastă strategie a RMGC, decredibilizând iremediabil proiectul, oricare ar fi fost meritele acestuia**
- **Legea trebuie retrasă, licența desecretizată, iar lecția transparenței depline aplicată, după model EITI, în alte proiecte extractive**

Dacă mai există câțiva optimiști prin guvern, autoritățile locale din Alba sau printre investitorii și managementul de la Roșia Montană Gold Corporation (RMGC) care speră că proiectul de exploatare minieră poate merge înainte în felul în care a început – că valul opoziției populare va trece; că blocajul de presă poate continua; că legea specială va fi pusă la dospit vreo șase luni în comisia parlamentară a lui Iulian Iancu, până vine frigul și apar alte crize de guvernanță ce vor deturna atenția publică în altă parte – opinia EFOR este că acești câțiva sunt nerealiști. Gafele de lobby ale partenerului privat din afacere, plus cele de *policy making* ale cabinetului, au decredibilizat această întreprindere, indiferent de intenția de la început.

Nu vom repeta lista lungă a detaliilor în neregulă în proiect, deoarece sunt arhicunoscute iar rostul acestui scurt material este în primul rând de a sugera o cale de ieșire din blocaj. Însă trebuie subliniată apăsător, în opinia EFOR, cauza principală pentru care s-a ajuns aici: lipsa de asumare clară a proiectului din partea autorităților executive, care au sperat că pot promova o inițiativă, poate valoroasă, dar controversată, fără a investi capital politic în ea. Ba chiar, fără a părea măcar că o fac, jucând la două capete: de partea investitorilor în spatele ușilor închise; de partea opozanților proiectului în spațiul public, pentru a nu sacrifica popularitate. Acest lucru este catastrofal pentru claritatea asumării deciziei într-o democrație, unde trebuie să fie limpede cine ce susține, pentru ca oamenii să știe ce votează; și până la urmă contraproductiv chiar pentru guvernării zilei, care se găsesc puși în posturi absurde, auto-contradictorii, după cum s-a văzut.

De partea cealaltă, cumpărarea de PR la bucată și escaladarea tensiunilor în comunitatea locală, prin regizarea de evenimente mediatice în sprijinul proiectului, cu ajutorul autorităților locale și altor rețele de sprijin, nu fac decât să accentueze suspiciunea opozanților. Poate că mulți din Roșia doresc cu sinceritate ca investiția să se facă și să apară acolo locuri de muncă; poate că mulți demonstranți n-au înțeles detaliile tehnice ale proiectului, vehiculând naivități și mituri urbane privind riscul cianurilor, nivelul redevențelor în minerit, căzând pradă naționalismului economic instinctiv, etc.

Dar ei nu vor fi niciodată convinși să renunțe la conspiraționisme atâta timp cât primului ministru i se

organizează un happening eroic cu mineri echipați și bărbierii impecabil – scuzați termenul – pe care să-i scoată triumfal din mină, chipurile după o grevă în subteran de cinci zile.

Și mai grav e că decredibilizarea acestui proiect și, în proces, a guvernului USL ca promotor de investiții majore, amenință cu efecte și asupra altor inițiative viitoare din energie, precum exploatarea de hidrocarburi (petrol sau gaze) prin tehnici convenționale sau neconvenționale (*fracking*); sau asupra

așteptatei revizuirii a regimului redevențelor și impozitelor pe hidrocarburi aplicat OMV-Petrom. E greu de imaginat cum ar putea publicul să accepte că aceste negocieri se poartă cu bună credință și profesionalism, după ce a văzut în cazul Roșia Montană. Pe de altă parte, partenerii privați, precum Chevron, trebuie să învețe și ei o lecție din greșelile RMGC.

RECOMANDĂRI

Ce trebuie să facă guvernării

1. Legea contestată trebuie **retrasă din Parlament** de către inițiator. Pentru a risipi suspiciunea (bazată pe experiențe din trecut) că legea e făcută cu contribuția consultantilor RMGC, **ministrul Șova are obligația să nominalizeze urgent echipa de funcționari cu care a lucrat la redactare**, fără a mai cere diversionist rapoarte de la serviciile de informații.
2. În același timp, **președintele Băsescu trebuie să se abțină** de la alte comentarii pe subiect.
3. Dacă e în continuare convins de utilitatea și fezabilitatea proiectului Roșia Montană, **guvernul are**

obligatia de a informa publicul despre parametrii săi, ceea ce până acum nu a făcut, inclusiv prin redactarea de materiale de prezentare pe înțelesul tuturor¹, garantând corectitudinea datelor. Se va explica în detaliu cum s-au estimat beneficiile economice, costurile de mediu, numărul de locuri de muncă create, nivelul redevențelor și altor taxe, comparația acestora cu cele din alte țări, etc. Nu e normal ca presa și analiștii privați să fie puși să facă munca guvernului de a justifica proiectul, în vreme ce premierul și miniștrii care se presupune că îl promovează adoptă o ambiguitate studiată. Dezbaterea nu înseamnă clipuri emoționale pro și contra la TV, fără vreo informație utilă, ci publicarea de date și analize verificabile din public, consultări serioase cu specialiști și un mecanism transparent prin care feedback-ul primit e realmente luat în considerare.

4. **Guvernul va desecretiza licența de exploatare pentru Roșia Montană, va adera la EITI (*Extractive Industries Transparency Initiative*²) și va aplica standardele EITI în acest proiect și altele similare (vezi punctul 8 mai jos). Fără materialele de la punctul (3) întocmite și asumate de guvern ca bază de discuție, plus datele concrete din licența de exploatare, “dezbaterea” sunt o pierdere de vreme, atât în rândul publicului cât și în comisia parlamentară**

¹ Așa cum a demonstrat că poate să facă atunci când a vrut, cu planul național de investiții strategice http://www.gov.ro/premierul-victor-ponta-tintele-pentru-2013-investi-ii-de-minim-zece-miliarde-de-euro-si-50-000-de-noi-locuri-de-munca_1a120481.html sau la prezentarea bugetului de stat <http://buget.gov.ro/>

² Vezi <http://eiti.org/eiti>

specială: vehiculare amatoristă de clișee, zvonuri și retorică demagogică, pro sau contra. Impresia creată cu această comisie e de diversiune și tragere de timp, cu ajutorul unora ce vor face retorică goală pe marginea unui proiect pe care nu-l cunosc și n-au cum să-l înțeleagă.

5. Dacă guvernul decide să continue cu RMGC, urmând pașii 3-4 de mai sus, atunci **răspunderea va fi luată din sarcina ministrului Dan Șova**, în jurul căruia s-au adunat deja prea multe coincidențe de promovare a unor proiecte de investiții cărora o rudă apropiată a sa le-a oferit în trecut consultanță privată³. De proiect se va ocupa un departament adecvat din Ministerul Economiei, care de aceea există.
6. Orice nou act normativ trebuie **să respecte calea legală și să obțină avizele** de la ministere, asumate, înainte de a fi pasat altei instituții. Există prevederi ce stabilesc termene pentru procedura de transparență /dezbatere fiecare tip de act normativ (L52/2003). E inacceptabil ca până și unii miniștri să spună că n-au văzut forma finală înainte de ședința de guvern în care au aprobat-o; publicul și părțile direct interesate trebuie să aibă timp să vadă propunerea de lege și să se exprime.

Ce trebuie să facă RMGC

7. Compania **RMGC va accepta neîntârziat desecretizarea datelor din licența de exploatare** ce nu vizează tehnologii patentate sau alte asemenea; nivelul taxelor și redevențelor în mod sigur nu se încadrează aici. De fapt, ar fi bine s-o publice chiar ei.

³<http://www.bizlawyer.ro/avocatidetop/Diculescu-Sova+Ana>

Ce trebuie să facă alte companii

8. Alte companii din industria extractivă, începând cu **Chevron, Exxon și OMV-Petrom (dar nu doar ele) ar face bine să ceară guvernului să adere împreună la standardele EITI**, printr-un acord de parteneriat. Participarea la EITI înseamnă că statele și companiile se angajează să transparentizeze voluntar plățile și încasările bugetare din această industrie, în orice formă (taxe, impozite, redevențe, dividende încasate de stat etc), într-un raport comun și auditat independent pentru reconcilierea sumelor, astfel încât cifrele să poată fi verificate din ambele surse. Norvegia, de pildă, pe care o tot menționăm drept exemplu, este membră EITI. EFOR, membru al Open Government Partnership⁴, se oferă să le redacteze documentele necesare de aderare la un preț mult mai mic decât consultanții menționați mai sus: anume zero.
9. **E o mare eroare ce fac azi Chevron**, dar și alte companii (ca Petrom, care poate avea la anul un nou regim de impozitare): anume, așteaptă în tăcere să treacă valul. De pildă Chevron continuă programele autiste de CSR (cumpără o ambulanță sau împarte tricouri sătenilor) ce vor sfârși prin a irita și mai mult opinia publică, părând o tentativă ieftină de mituire a localnicilor, adică un fiasco de PR. În actualul context, nici chiar într-o țară cu pungi de sărăcie ca România nu mai poți cumpăra cu maieuri gratis bunăvoința a suficient de mulți oameni ca să-ți duci proiectul cum vrei tu. Ci trebuie, ca multinațională, să te alături presiunilor pentru transparență și

bună guvernare. Majoritatea celor din stradă pentru asta au ieșit, nu pentru că ar fi extremiști anti-business.

10. Cu alte cuvinte, **RMGC, Chevron și ceilalți ar face bine să urmeze sfatul propriilor diplomați, care i-au avertizat încă de anul trecut că e cazul să publice din proprie inițiativă licențele și contractele de concesiune**, chiar atunci când ieșise balamucul cu postarea trunchiată a documentelor pe website de către Agenția Națională pentru Resurse Minerale (ANRM). Dacă actualul scandal va escalada și se va ajunge în urma presiunii publice la impunerea unui moratoriu cuprinzător pe explorarea gazelor de sist, peste noapte, fără o analiză serioasă de impact, acuzele de amatorism și duplicitate vor fi justificate nu doar la adresa guvernanților, ci și a companiilor private. Exact într-o țară cu probleme de corupție și de proastă guvernare ca România trebuie ca aceste companii să fie modele de bună guvernare, înaintea Guvernului. Altminteri, delăsarea și CSR-ul irelevant se vor întoarce împotriva lor și n-ar fi exclus să avem în curând un adevărat curent anti-capitalist, anti-corporatist, anti-investiții străine, anti-piață liberă, mai ales că la anul avem din nou alegeri. Până acum, cu tot scandalul și toate problemele, așa ceva nu am avut.

Otilia Nuțu și **Sorin Ioniță** sunt analiști de politici publice ai

Aurel Vlaicu 87, ap. 3
Sector 2, București
www.expertforum.ro